סמדר. ענבים דקין כהתחלתן לחמר מיד: (ה) **ומה היא יפה.** הקרקע לימכר כסמיא סמדר ולהקל בהו: **בד"א.** (ב) בגיסומין מגב קרקע: **בזמן שאכלה לולבי גפנים.** (ג) התשכולות גרמה בחזיתת הגפנים וניכר ועדיין לא פרח להיות הענבים גמורים והוא לולב וכן יתר בתמיס: **אבל אכלה פגים.** בתמה או בוסר בענבים שהן כפול הלבן והוו כפירות גמורים לוקין אותן כו': **לזקין מן העידית.** אותה שומא שסמוא ג"ד מאה או מאתים יגבה קרקע בתמה או בתמתים מן העידית שבנכסיו: **ולא יותר.** להלן מיטב של ניזק דקתני ר' ישמעאל וקאי לן בפ"ק (ה) אלמה בתוספ' מאלה ותלמה רב אחי מגן שאלמה כו' דמסומין מחבירו עליו הרמיה וכתוספ' הוא דמשלם מלא מאי מיטב לניזק דקתני ר' ישמעאל אמרו בספיקא מיירי וס"ק אותה עירוב שאלמה יאלם כפי מה שהיתה רמויה להטיל ולהשבין לקמיה: **כי היכי דסלקי.** ניחות הקליר: **סמדר.** לאחר שפרחו הענבים מיד ולוקין קודם שפרחו: **לרוך ופגי.** הוסיף סמדר עמהם במשנתנו: **לחג גופנא.** לגבות מן המשלומין מה שיכחיבו הענבים בגפנים אם יעמדו אם עד הפגיר שמתיר יוקיש לחלות הגפן: **אמר מסיימי ומסיימי ומתן תנא דחייש לחג גופנא ר"ש.** דמשמע ליה בדוכתא אחריתי: **שפופה להצטער.** אלמא מנכין מן המשלומין כפי מה שעתידה להכחיש: **נכי חיה.** בדמי ולדות קמייתי דמנכה לו מה שהעבל עתיד ליתן בשכר הממילדת ונזק המשה שהיא נזוקה ומצטערת עכשיו יותר מעיה לה חיה הרי הוא משלם לאשה נזק ועגר ומעות הכל בכלל ומדמי ולדות שהוא נותן לבעל מנכין שכר חיה: **נכי מזונות.** שהוא לריך להוסיף על מזונות משתו בימי קישוי והשתא אין קישוי. אלמא מנכינן מה שהוא עתיד להוציא: **דקנא פרשאה.** משוב הוא מאד ויעשה נפני עלמו:

מסתני

אכלה סמדר רבי יהושע אומר רואין אותן כאילו הן ענבים עומדות ליבצר וחכ"א רואין כמה היתה יפה וכמה היא יפה רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון בד"א בזמן שאכלה לולבי גפנים ויחורי תאנים אבל אכלה פגים או בוסר רואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר קתני מיהת וחכ"א רואין אותן כמה היתה יפה וכמה היא יפה ולא קתני בששים אלא מאי אית לך למימר בששים ה"נ בששים אמר אביי ר' יוסי הגלילי ור' ישמעאל אמרו דבר אחד ר' יוסי הגלילי הא דאמרן רבי ישמעאל דתניא[ו] מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר לא הכתוב אלא לגבות לניזקין מן העידית וק"ו להקדש ולא תימא כרב אידי בר אבין דאמר רב אידי בר אבין בגון שאכלה ערוגה בין הערוגות ולא ידעינן אי בחושה הואי אי שמינה הואי דאמר קום שלים שמינה במיטב דאיכא השתא דהכי לא אמרינן מאי טעמא המוציא מחבירו עליו הראיה אלא במיטב דלקמיה ומאי ניהו כי היאך דסליק אמר מר ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש במה דברים אמורים שאכלה לולבי גפנים ויחורי תאנים הא סמדר רואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר אימא סיפא אכלה פגים או בוסר הוא דרואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר הא סמדר רואין אותן כמה היא יפה וכמה היתה יפה אמר רבינא כרוך ותני בד"א בזמן שאכלה לולבי גפנים ויחורי תאנים אבל אכלה סמדר פגין או בוסר רואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר אי הכי ר"ש בן יהודה היינו רבי יהושע אימא סיפא כחש גופנא ולא מסיימי אבי אמר מסיימי ומסיימי מאן תנא דחייש לכחש גופנא ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש בן מנסיא אונם אינו משלם את הצער מפני שסופה להצטער תחת בעלה אמרו לו אינו דומה נבעלת ברצון לנבעלת באונס אמר אביי הני תנאי ור"ש בן יהודה אמרו דבר אחד רבי שמעון בן יהודה הא דאמרן הני תנאי מאי היא דתניא רבי יוסי אומר נכי חיה בן עזאי אומר נכי מזונות מ"ד נכי חיה כ"ש נכי מזונות ומ"ד נכי מזונות אבל נכי חיה לא דאמר ליה אתתא דידי פקיחא היא ולא מבעיא חיה רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע עבוד עובדא כוותיה דר"נ בששים לישנא אחרינא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע שמו דקלא אגב קטינא דארעא והלכתא כוותיה דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע בדקלא דארמאה והלכתא כוותיה דריש גלותא בדקלא פרסאה אליעזר זעירא וטעמייהו משום דמינו דומה נבעלת בחושה בגרון כדקאמרי: **אונם** אינו משלם את הצער. בפרק שלו נערות (כתובות דף לט. וסס) (ו) גבי הא דתנן האונס נותן את הנער בגמרא נער דמי ע"פ דדבר פשוט הוא שיש נער גדול בבתולה שנבעלה מתחילה כשמשיר בתולה ורוב קטנות חולות מזה היינו משום דנער דהשתא בתוליה פשיטא ליה דלא משלם לפי שסופה להצטער תחת בעלה דתנן דמתניתין דהתם לכתם גופנא מדקתני שהאונס נותן את הנער ומפתה פטור ומדפטורין מפתה שלמא חיים לכתם גופנא מה שסופה להצטער תחת בעלה הלכך בעי נער דמי:

אכלה סמדר ר' יהושע אומר רואין אותן כאילו הן ענבים עומדות ליבצר. ואפילו אם נתקלקל המשויירת משלם כענבים העומדות ליבצר ודוקא בסמדר לענבים פעמים שלו מתקלקלים ואלו גילוים לפיכך אין גילוין במשוייר אבל מבוסה לגילה להתקלקל כולה יחד וכמוה מודה ר' יהושע או כרבי יוסי הגלילי או כרבן ומבוסה גדולה כמו סמדר בענבים יסבור כמשוייר שבו אי נמי מבוסה לא קנסו כל כך כמו בענבים ולא יהא נידון כמשוייר שבו לרבי יהושע ורמלה לעיל"ג דאמר ר' יהושע רואין אותן כאילו עומדות ליבצר מ"מ אמין אותן אגב קרקע להא ר"ש גמי קאמר הכי בפגים או בוסר וע"כ אגב קרקע אמין אותן כמה היתה יפה וכמה היא יפה ולא קתני בששים אלא מאי אית לך למימר בששים ה"נ בששים אמר אביי ר' יוסי הגלילי ור' ישמעאל אמרו דבר אחד ר' יוסי הגלילי הא דאמרן רבי ישמעאל דתניא[ו] מיטב שדהו ומיטב כרמו של ניזק מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר לא הכתוב אלא לגבות לניזקין מן העידית וק"ו להקדש ולא תימא כרב אידי בר אבין דאמר רב אידי בר אבין בגון שאכלה ערוגה בין הערוגות ולא ידעינן אי בחושה הואי אי שמינה הואי דאמר קום שלים שמינה במיטב דאיכא השתא דהכי לא אמרינן מאי טעמא המוציא מחבירו עליו הראיה אלא במיטב דלקמיה ומאי ניהו כי היאך דסליק אמר מר ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש במה דברים אמורים שאכלה לולבי גפנים ויחורי תאנים הא סמדר רואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר אימא סיפא אכלה פגים או בוסר הוא דרואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר הא סמדר רואין אותן כמה היא יפה וכמה היתה יפה אמר רבינא כרוך ותני בד"א בזמן שאכלה לולבי גפנים ויחורי תאנים אבל אכלה סמדר פגין או בוסר רואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר אי הכי ר"ש בן יהודה היינו רבי יהושע אימא סיפא כחש גופנא ולא מסיימי אבי אמר מסיימי ומסיימי מאן תנא דחייש לכחש גופנא ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש בן מנסיא אונם אינו משלם את הצער מפני שסופה להצטער תחת בעלה אמרו לו אינו דומה נבעלת ברצון לנבעלת באונס אמר אביי הני תנאי ור"ש בן יהודה אמרו דבר אחד רבי שמעון בן יהודה הא דאמרן הני תנאי מאי היא דתניא רבי יוסי אומר נכי חיה בן עזאי אומר נכי מזונות מ"ד נכי חיה כ"ש נכי מזונות ומ"ד נכי מזונות אבל נכי חיה לא דאמר ליה אתתא דידי פקיחא היא ולא מבעיא חיה רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע עבוד עובדא כוותיה דר"נ בששים לישנא אחרינא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע שמו דקלא אגב קטינא דארעא והלכתא כוותיה דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע בדקלא דארמאה והלכתא כוותיה דריש גלותא בדקלא פרסאה אליעזר זעירא

ומאי ניהו כי היאך דסליק. הכא מסמע דסבר מדיי דפליגי לניזקין במשוייר שבו והקשה ר"ת דבריש הניזקין (גיטין דף מח: ושם) ס"ל לחדיי דפליגי מי שיימינן דניזק מי נדמזיק וי"ל מע"ג דמסמע דפליגי מי נדמזיק ר"ע אומר כו' מ"מ מסמע ליה לחדיי דבמשוייר נמי פליגי מדקאמר ר"ע לא בא הכתוב דמסמע שרופה לומר לא בא הכתוב להחמיר על המזיק כמו שחמרת אלא דוקא לגבות לניזקין מן העידית לבד ומי נעידית לחודיה פליגי מ"ר לא היה ר' ישמעאל מחמיר על המזיק טפי מר"ע אלא אדרבה היה ר"ע מחמיר טפי לתן חייב לקנות מעידית לניזק אם אין לו כדפריסית בפ"ק (דף ו: ושם ד"ה פגון): **ר' שמעון בר יהודה היינו רבי יהושע.** תימה אמאי לא קאמר כרוך ותני בד"א בזמן שאכלה לולבי גפנים וסמדר וי"ל משום דאין שייך לכלול סמדר בהדי לולבים אלא אסמדר בהדי בוסר שייך לכללו בפיר דטעמא משום דחשיב כפגין:

אי"א בינייהו כחש גופנא ולא **מסיימי.** וא"ת לימא תנא בתרא לטפויי ולהחמיר בתשלומין קאמי כדאמר בריש המוכר פירות (ב"ב דף נג:) וי"ל דאמאי הכא דאלמא לא בא הכתוב דאלמא לטפויי לא בעי אם על מכמיס דאלמא מסיימי אבי אמר מסיימי ומאן תנא דחייש לכחש גופנא ר"ש היא. אבל בא לומר דמסיימי שפיר ולא לאפוקי דבנן דפליגי עליה דר"ש בחושם קאמי דאינהו נמי חייבי בהדי פגים ובוסר שייך לכוללו שפיר דטעמא משום דחשיב כפגין:

1. כִּי יַבְעֵר אִישׁ שָׂדֶה אוֹ כֶרֶם וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירוֹ וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמּוֹ יְשַׁלֵּם: שמות כב ד

(ה) רש"י ד"ה כמה היתה יפה: (ו) ד"ה בד"ג דניסומין מגב: (ז) תוס' ד"ה אלמה כו' לניהי לאלה דבפירות:

גמ' בחש גופנא. עיין בב"מ דף קד ע"ב ובתוספות שם ד"ה שכר:

מיטב שדהו של ניזק. הסמך מסמע שאם שילם בעירו ואלמה עדוגה של בית אלמה בשדה מבירו שמין עדוגה יפה שכאל שדה הניזק ומוכן לו דמיה ואפילו היתה זו כמוכה עדוגה בשדהו שמין עדוגה משובחת של ניזק כמה יפה עכשיו עם פירותיה וכמה תהא יפה בלא פירות ומוכן לו (לעיל ו:). **לא בא הכתוב.** להחמיר עליו לשלם יותר ממה שהזיק, אלא לגבות לנזקין, שיעור דמי נזקו כמות שהוא, מן העידית. שאם אין לו מעות ורולה לפרוע לו מקרקע בשומת בית דין ניתן לו מקרקע מעולה שלו (גיטין מח:) מן העידית של מזיק, דשמין עדוגה של נזק לפי מה שהיא ואם אין בידו מזקו, נותן לו מיטב שדותיו שהם מוכן לו (לעיל ו:). **כגון שאכלה ערוגה בין הערוגות.** והיו בהן כמוכות ושמנות מעורכות זו אלל זו (גיטין מח:) ויש שם עדוגות שמנות ועטוגות פירות הרבה, וכמוכות ועטוגות מעט, ולא ידעינן הך עדוגה הגאכלת מהי היתה (לעיל ו:). **המוציא מחבירו עליו הראיה.** שם ניזק הוא מוציא מחבירו ועליו הראיה (שם) עליו להביא עדים לבדר את הטפק ולמוריתא היא (לעיל מד:) מי נעל דבריה יגא מליהם, יגיע רמיה מליהם (גיטין מח:).